

ПРОБЛЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВ УЧАСНИКІВ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ ПРИ ПРИЗНАЧЕННІ ЕКСПЕРТИЗИ.

Наумова Анна Олександрівна

Харківський національний університет внутрішніх справ, доцент кафедри кримінально-правових дисциплін факультету №6, кандидат юридичних наук

До числа актуальних проблем кримінального судочинства слід віднести процесуальне забезпечення прав потерпілого, підозрюваного (обвинуваченого) при призначенні і проведенні експертизи. Зазначені проблеми були предметом наукових досліджень, зокрема в роботах Ю.П. Аленіна, Л.Ю. Ароцкера, О.А. Вакулік, В.І. Гончаренко, Ю.Г. Корухова, Н.І. Клименко, В.К. Лисиченко, В.Т.Нора, Д.П. Письменного, С.В. Слінька, В.М. Тertiшник, М.Г Щербаковського та інших.

В кримінально процесуальному законодавстві відсутні норми, що регламентують права потерпілого при призначенні і проведенні експертизи. Вважаємо, що потерпілий має право при призначенні і проведенні експертизи: заявити відвід експерту; просити про призначення експерта з числа вказаних ним осіб; просити про постановку перед експертизою додаткових питань; давати пояснення експерту; пред'являти додаткові документи; знайомитися з матеріалами експертизи і висновком експерта після закінчення експертизи; заявляти клопотання про призначення повторної або додаткової експертизи; за клопотанням, з дозволу слідчого, бути присутнім при проведенні експертом окремих досліджень і давати пояснення. Вважаємо доцільним доповнити КПК статтею 56-1 «Права потерпілого при призначенні і проведенні експертизи», у якій унормувати вищезазначені права.

Як свідчить практика, на досудовому слідстві виникає необхідність в проведенні додаткової експертизи, коли експертиза визнана неповною або не досить ясною. Неповнота дослідження може полягати в аналізі експертом не всіх обставин справи, дослідженні не всіх об'єктів. Неясність у суду при вивченні висновку експерта може виникати через використання експертом розмитих формулювань, відсутності логічного зв'язку між пропозиціями, а також, навпаки, при вживанні складних спеціальних термінів, значення яких суду не відомо. На жаль,

в КПК України відсутні правові норми, які регламентують призначення і проведення додаткової експертизи.

В окремих ситуаціях, коли у слідчого виникли сумніви щодо правильності висновку експерта, пов'язані з його недостатньою обґрунтованістю, або якщо висновки експертизи суперечать іншим матеріалам справи, або при наявності істотних порушень процесуальних норм, що регламентують порядок призначення і проведення експертизи, слідчий призначає повторну експертизу. Однак, чинним КПК України не передбачено порядок призначення і проведення повторної експертизи. Слідчий змушений в практичній діяльності використовувати процесуальну процедуру призначення і проведення повторної експертизи на досудовому розслідуванні, передбачену нормами КПК України 1960 р. Вказані прогалини можуть бути усунені шляхом доповнення чинного КПК статтею 242-1 «Призначення додаткової та повторної експертизи», в положеннях якої буде визначено порядок призначення і проведення додаткової та повторної експертизи.

Реалізація прав підозрюваного (обвинуваченого) на досудовому слідстві на призначення та проведення експертизи повинна забезпечуватися процесуальними нормами. У той же час, в нормах КПК не регламентовані права підозрюваного (обвинуваченого) при призначенні і проведенні експертизи, що свідчить про порушення прав учасників кримінального процесу на попередньому слідстві. Дану проблему можна вирішити, якщо внести доповнення до КПК України, в яких визначити права основних учасників кримінального судочинства при призначенні і проведенні експертизи. Так, доцільно передбачити ст. 42-1, яку викласти в такій редакції: Ст. 42-1 «Права підозрюваного (обвинуваченого) при призначенні і проведенні експертизи»

При призначенні та проведенні експертизи підозрюваний, обвинувачений має право:

- 1) заявити відвід експертів;
- 2) просити про призначення експерта з числа вказаних ним осіб;
- 3) просити про постановку перед експертизою додаткових питань;
- 4) давати пояснення експерту;
- 5) пред'являти додаткові документи;
- 6) знайомитися з матеріалами експертизи і висновком експерта після закінчення експертизи;
- 7) заявляти клопотання про призначення повторної або додаткової експертизи;
- 8) за клопотанням, з дозволу слідчого, бути присутнім при проведенні експертом окремих досліджень і давати пояснення.

Процесуальні права підозрюваного (обвинуваченого) при призначенні і проведенні експертизи забезпечують всебічність і повноту досудового розслідування. У зв'язку з цим, процесуальна регламентація прав підозрюваного (обвинуваченого) при призначенні і проведенні експертизи одночасно є і реалізацією його права на захист.

Процесуальне закріплення в нормах КПК України прав потерпілого, підозрюваного (обвинуваченого) при призначенні і проведенні експертизи є актуальним і значущим для вдосконалення кримінального процесуального законодавства та практики і буде сприяти захисту прав і свобод громадян при використанні спеціальних знань в ході здійснення кримінального провадження.